

**NATIONALE
HOGE
RAAD
PERSONEN met een
HANDICAP**

*Memorandum bij de
vorming van een federale
regering na de verkiezingen
van mei 2014*

Voorwoord

De Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap (NHRPH) is een adviesorgaan op federaal niveau. De NHRPH werd opgericht bij koninklijk besluit van 9 juli 1981, als opvolger van de in 1967 opgerichte Hoge Raad voor mindervaliden.

De NHRPH is belast met het onderzoek van alle problemen inzake personen met een handicap die tot de federale bevoegdheid behoren. In die context mag de NHRPH, op eigen initiatief of op verzoek van de bevoegde Ministers, adviezen geven of voorstellen doen, onder meer met het oog op de rationalisatie en coördinatie van de wettelijke en reglementaire bepalingen. De Minister die bevoegd is voor de tegemoetkomingen voor personen met een handicap is verplicht om aan de NHRPH advies te vragen voor elk ontwerp van koninklijk besluit dat uitvoering geeft aan de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap. In 2013 werden 21 adviezen uitgebracht, op eigen initiatief en/of op vraag van een regeringslid.

De handicapproblematiek is transversaal: vandaar de termen **mainstreaming** en ook wel **handistreaming**. Bij de ontwikkeling van gelijk welk beleid, zowel op het federale niveau (justitie, tewerkstelling, mobiliteit, ...) als op het niveau van de deelgebieden, moet rekening worden gehouden met de behoeften van personen met een handicap en dat door overleg te plegen in de interministeriële conferenties. De activiteiten van de NHRPH volgen deze evolutie: hij brengt steeds meer adviezen uit in zeer diverse domeinen.

Op 2 juli 2009 ratificeerde België het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap¹. Dat verplicht de Staten die Partij zijn ertoe om de personen met een handicap te betrekken bij de ontwikkelings- en besluitvormingsprocessen voor de beleidsmaatregelen, strategieën en acties die op hen betrekking hebben. Daardoor werd de legitimiteit van de NHRPH als representatief orgaan van personen met een handicap versterkt en werden zijn opdrachten aanzienlijk uitgebreid.

De NHRPH overloopt in dit memorandum op niet-exhaustieve wijze een aantal belangrijke thema's. Hij wil met betrekking tot deze thema's een constructieve dialoog aangaan en zijn volledige en daadkrachtige medewerking verlenen aan alle denk- en besluitvormingsprocessen die bedoeld zijn om tot een betere integratie van personen met een handicap in onze maatschappij te komen.

Voor de NHRPH,

Gisèle Marlière

Voorzitster

¹Het 'Verdrag' in de rest van het document

Inhoudsopgave

- 1. Staatshervorming**
 - Zorgen voor de continuïteit van de openbare dienstverlening bij de overdracht van de bevoegdheden die een weerslag hebben op personen met een handicap p. 5

- 2. Governance**
 - Handicap mainstreaming toepassing p. 6
 - Het beleid ten aanzien van personen met een handicap toewijzen aan één lid van de regering p. 6
 - Het overleg tussen de federale staat en de deelgebieden optimaliseren p. 7
 - De Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap betrekken p. 7
 - Bewustmakingsacties organiseren p. 8
 - De NHRPH de nodige middelen geven voor de uitvoering van zijn opdrachten p. 8
 - Het begrip handicap afbakenen om statistieken in overleg op te maken p. 9

- 3. Sociale zekerheid en sociale bescherming**
 - De wetgeving inzake tegemoetkomingen voor personen met een handicap hervormen p. 10
 - Een fatsoenlijke levensstandaard waarborgen p. 11
 - De gezinnen ondersteunen p. 12
 - "Handiflux" uitbreiden en optimaliseren p. 13

- 4. Toegankelijkheid**
 - Een gezamenlijk beleid inzake universele toegankelijkheid ontwikkelen p. 14
 - Informatie toegankelijk maken p. 14
 - De toegang tot producten en diensten verruimen p. 15

- 5. Mobiliteit**
 - De toegankelijkheid van de NMBS verbeteren p. 16
 - De intermodaliteit ontwikkelen en toepassen p. 16
 - Het personeel van de vervoersbedrijven opleiden p. 17
 - Discriminatie in het vervoer per reisbus wegwerken p. 17
 - De controle op het gebruik van de parkeerkaarten versterken p. 17
 - Het project "Handipass" concreet uitvoeren p. 18

- 6. Participatie in het politieke leven**
 - De verkiezingen toegankelijk maken p. 19

- 7. Geneeskundige verzorging**
 - Het geneeskundig aanbod toegankelijk maken p. 21
 - Een uitgebreide, kwaliteitsvolle en betaalbare gezondheidszorg aanbieden p. 22

- Opvolging van het protocol inzake verpleegkundige handelingen p. 22
- Vertegenwoordiging in het Observatorium van de chronische ziekten p. 23

8. Justitie

- De toegang tot justitie optimaliseren p. 24
- Specifieke ondersteuning voorzien p. 24
- Uitvoering van de wet tot herziening van de regelingen inzake onbekwaamheid p. 25
- Een passende oplossing bieden voor internering p. 26

9. Werk en werkgelegenheid

- Tewerkstelling kaderen in een "mainstreaming"-logica p. 27
- De aanwerving van personen met een handicap interessanter maken voor werkgevers p. 27
- Personen met een handicap aansporen om zich op de arbeidsmarkt te begeven p. 28
- De tewerkstellingsremmen wegnemen p. 29

1. Staatshervorming

➤ **Zorgen voor de continuïteit van de openbare dienstverlening bij de overdracht van de bevoegdheden die een weerslag hebben op personen met een handicap**

Het institutioneel akkoord voor de zesde staatshervorming van 1 december 2011 voorziet in een uitbreiding van de bevoegdheden van de Gemeenschappen en van de GGC (voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) inzake geneeskundige verzorging en hulp aan personen (bijvoorbeeld: de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, mobiliteitshulpmiddelen, ...) en inzake kinderbijslag.

De hervorming mag niet ten koste gaan van de rechten en in het bijzonder de financiële rechten van personen met een handicap. De bevoegdheden moeten worden overgedragen van de federale staat naar de deelgebieden zonder dat de continuïteit van de dienstverlening voor personen met een handicap in het gedrang komt, en wat betreft de materies waarvoor de federale staat bevoegd blijft moeten de verworven rechten worden gevrijwaard.

De NHRPH vraagt om:

- ***erop toe te zien dat de bevoegdheidsoverdracht gebeurt op basis van het principe van de continuïteit van de openbare dienstverlening;***
- ***de verworven rechten van personen met een handicap te vrijwaren wat betreft de materies waarvoor de federale staat bevoegd blijft;***
- ***samenwerkingsstructuren op te zetten tussen de diensten van de federale staat en die van de deelgebieden teneinde de beste dienstverlening aan personen met een handicap te kunnen waarborgen (overdracht van de gegevens, van de knowhow,...);***
- ***in overleg met de betrokken deelgebieden een communicatieplan uit te werken dat gericht is op personen met een handicap en dat gepersonaliseerde communicatieacties omvat die toegankelijk zijn ongeacht het type handicap.***

2. Governance

➤ Handicap mainstreaming toepassen

Alle regeringsleden moeten rekening houden met handicap voor alle materies waarvoor ze bevoegd zijn, opdat een persoon met een handicap net als iedere andere burger als rechtspersoon kan optreden.

Het begrip mainstreaming is zeer belangrijk voor personen met een handicap. Het vormt een van de noodzakelijke tools om ervoor te zorgen dat het principe van de gelijkheid van kansen wordt nageleefd.

Daarom moeten de algemene diensten ten behoeve van de volledige bevolking tegemoet kunnen komen aan de noden van personen met een handicap. Ze moeten dan ook voldoende financiële middelen krijgen om doeltreffend aan de noden en verwachtingen te kunnen voldoen.

Toch is mainstreaming op zich niet zaligmakend. Wanneer het niet goed wordt toegepast, dreigt het een globaal kader te worden waar in geen rekening meer wordt gehouden met de persoon in zijn specificiteit. Die kan dan verdrinken in de massa of helemaal uit beeld verdwijnen zonder de nodige aandacht te krijgen.

De toepassing van het mainstreaming-principe betekent niet dat de bevoegde overheden geen diensten en procedures meer moeten waarborgen die specifieke antwoorden bieden op de situatie van een persoon of een groep personen.

De NHRPH vraagt om het principe van handicap mainstreaming toe te passen in alle acties van de regering, zowel in het wetgevend als in het uitvoerend kader, zonder evenwel uit het oog te verliezen dat specifieke antwoorden moeten worden geboden waar nodig.

➤ Het beleid ten aanzien van personen met een handicap toewijzen aan één lid van de regering

De NHRPH vraagt om een transversale handicapbenadering: in alle domeinen en op alle overheidsniveaus moet rekening worden gehouden met de specifieke behoeften van personen met een handicap, zodat zij op een zelfstandige manier hun rechten en plichten kunnen uitoefenen en ten volle kunnen deelnemen aan het sociaal, economisch, politiek, cultureel en sportief leven.

Om het transversaliteitsprincipe te kunnen concretiseren, is het van primordiaal belang dat één lid van de regering verantwoordelijk wordt gemaakt voor, enerzijds, de coördinatie van de initiatieven die door de leden van de federale regering worden genomen ter bevordering van de integratie en de participatie van personen met een handicap in onze maatschappij en, anderzijds, het overleg met de deelgebieden via bilateraal overleg, adviesplatformen en interministeriële conferenties.

De NHRPH vraagt aan de federale regering om de bevoegdheid voor het beleid ten aanzien van personen met een handicap specifiek toe te kennen aan één regeringslid.

➤ **Het overleg tussen de federale staat en de deelgebieden optimaliseren**

Door de verschillende staatsvormingen zijn de vroegere centrale bevoegdheden versnipperd geraakt en verdeeld tussen de deelgebieden en de federale staat.

Om de coherentie van het in België gevoerde beleid te kunnen waarborgen en de impact ervan te kunnen evalueren, is overleg tussen de federale overheid en de deelgebieden absoluut noodzakelijk.

De NHRPH vraagt het overleg tussen de federale overheid en de Gewesten en de Gemeenschappen te optimaliseren, meer specifiek in het kader van de interministeriële conferenties in alle domeinen die van ver of van nabij raken aan het leven van personen met een handicap: tewerkstelling, mobiliteit, handicap, ... Hij vraagt dat schakels tot stand komen tussen de interministeriële conferenties en de adviesraden.

➤ **De Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap betrekken**

Artikel 4.3 van het Verdrag verplicht de Staten die Partij zijn ertoe om bij alle politieke besluitvormingsprocessen betreffende aangelegenheden die betrekking hebben op personen met een handicap overleg te plegen met personen met een handicap of met de organisaties die hen vertegenwoordigen. Artikel 33.3. bepaalt tevens dat het maatschappelijk middenveld, in het bijzonder personen met een handicap en de organisaties die hen vertegenwoordigen, wordt betrokken bij en volledig participeert in de monitoring van de toepassing van het Verdrag zelf.

In een persbericht van 19 juli 2013 herinnerde de Ministerraad alle leden van de regering eraan "om vanaf het begin van elk denk- en beslissingsproces de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap aan te spreken en te betrekken, en dit voor elke beleidsmaatregel die ze overwegen en die een impact kan hebben op de rechten en noden van personen met een handicap."

Als officieel representatief orgaan van personen met een handicap op federaal niveau, is het dan ook van essentieel belang dat de NHRPH wordt geraadpleegd in elke fase van de uitwerking en uitvoering van regelgevende teksten, beleidsmaatregelen en beslissingen die een rechtstreekse of onrechtstreekse invloed kunnen hebben op de situatie van personen met een handicap en hun familie.

De NHRPH vraagt:

- ***dat alle regeringsleden de beslissing van de Ministerraad van 19 juli 2013 zouden toepassen;***
- ***om een werkprocedure in te voeren die structureel rekening houdt met de participatie van personen met een handicap en/of van de organisaties die hen vertegenwoordigen in de politieke denk- en besluitvormingsprocessen;***
- ***dat alle regeringsleden regelmatig en systematisch overleg zouden plegen met de representatieve structuren van personen met een handicap bij de voorbereiding van regelgevende teksten die een rechtstreekse of onrechtstreekse invloed hebben op het leven van personen met een handicap of hun familie;***
- ***dat alle regeringsleden de representatieve structuren van personen met een handicap zouden betrekken bij de uitwerking van beleidsmaatregelen die een rechtstreekse of onrechtstreekse invloed hebben op het leven van personen met een handicap of hun familie;***

- *dat alle regeringsleden de NHRPH tijdig alle nuttige en nodige informatie voor de uitoefening van zijn opdrachten zouden bezorgen;*
- *voor de regeringsleden een procedure in te voeren voor de opvolging van de adviezen uitgebracht door de NHRPH.*

➤ **Bewustmakingsacties organiseren**

Niet alleen het grote publiek, maar ook heel wat professionelen die in contact kunnen komen met personen met een handicap, zijn vaak heel slecht op de hoogte van het wat het precies betekent om een handicap te hebben.

Artikel 33.2 van het Verdrag voorziet uitdrukkelijk in de aanwijzing of oprichting van een onafhankelijke instantie om de uitvoering ervan te bevorderen, te beschermen en te monitoren. In België zijn deze taken toegewezen aan het Interfederaal Gelijkekansencentrum.

In de praktijk blijven de acties hoofdzakelijk beperkt tot beknopte mededelingen in officiële persberichten. Bewustmaking vraagt om een ruimere en complexere aanpak op basis van een grondige studie van de doelgroep(en). Daarnaast hebben de media tot nu toe zeer beperkt aandacht besteed aan het Verdrag als thema.

De NHRPH vraagt:

- *om een jaarlijks budget toe te wijzen voor het ontwerpen en uitvoeren van bewustmakingscampagnes over handicap, om te komen tot een meer inclusieve samenleving;*
- *om de inspraak van de representatieve organisaties van personen met een handicap bij het ontwerpen van communicatiecampagnes over de insluiting van personen met een handicap in de samenleving te verplichten;*
- *om in het kader van opleidingen en daarbuiten correct te informeren over alle handicaprealiteiten, om te voorkomen dat barrières ontstaan. Prioritaire doelgroepen zijn: de medische beroepen, maatschappelijk werkers, onderwijzend personeel, architecten, justitiemedewerkers, ...;*
- *dat het Interfederaal Gelijkekansencentrum als onafhankelijke instantie zijn acties met het oog op de bekendmaking van het Verdrag bij het grote publiek zou versterken;*
- *dat het interfederaal coördinatiemechanisme meer bewustmakings- en informatieacties zou uitwerken voor de contactpunten bij de administraties en de beleidscellen, met het oog op de optimale toepassing van het Verdrag.*

➤ **De NHRPH de nodige middelen geven voor de uitvoering van zijn opdrachten**

De opdrachten van de NHRPH, zoals vermeld in het koninklijk besluit van 9 juli 1981 tot oprichting van de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap, zijn ruimer geworden in het kader van de rechten en plichten die de ratificering van het Verdrag met zich heeft meegebracht. Om adviezen te geven en voorstellen te doen in alle domeinen die op het federale niveau betrekking hebben op personen met een handicap, onderhoudt hij relaties met het maatschappelijk middenveld in de ruime zin en met de andere adviesraden van de deelgebieden.

De NHRPH staat borg voor een doeltreffende en nuttige samenwerking tussen de uitvoerende macht, de administraties en de sector.

De NHRPH vraagt de nodige menselijke en financiële middelen om in alle onafhankelijkheid zijn opdracht te kunnen uitvoeren. Om de optimale werking te kunnen waarborgen, is het absoluut noodzakelijk om over verschillende medewerkers te beschikken die zich uitsluitend bezighouden met de conceptuele en administratieve ondersteuning van de NHRPH.

➤ **Het begrip handicap afbakenen om statistieken in overleg op te maken**

De overheden beschikken niet over globale geaggregeerde statistieken met betrekking tot de situatie van personen met een handicap. Als gevolg van de opeenvolgende institutionele hervormingen zijn de bevoegdheden versnipperd en beschikt elk overheidsniveau over statistieken die zijn opgemaakt in functie van de regelgeving die het toepast. Bovendien heeft elke regelgeving een specifiek doel, met een specifieke definitie van het begrip handicap en de aanverwante begrippen (zware zorgbehoefendheid, redelijke aanpassingen, ...). Daarbij komt nog dat de informaticatools – als die er zijn – onderling niet compatibel zijn.

De behoefte aan één databank waarin alle elementen van het dossier zijn samengebracht is iets dat alle representatieve organisaties van personen met een handicap reeds lang beklemtonen en waarop specifiek wordt gewezen in de uitspraak van het Europees Comité voor sociale rechten².

Er moet dringend vooruitgang worden geboekt op het vlak van handicapstatistieken. Deze tools zijn van essentieel belang voor de uitwerking van beleidsmaatregelen en om keuzes op lange termijn te ondersteunen. Daartoe moet eerst een gemeenschappelijke referentiekader gebruikt worden.

De NHRPH vraagt:

- ***om de nodige maatregelen te nemen om alle regelgevende teksten aan te passen, zodat ze gebruik maken van één en dezelfde definitie van het begrip "handicap" en van het begrip "redelijke aanpassing". Hij beveelt aan om met het oog daarop de definities te baseren op artikelen 1 en 2 van het Verdrag. Deze begrippen worden gebruikt in verschillende wetgevingen en/of protocollen en de betekenis ervan verschilt aanzienlijk van de betekenis die eraan wordt gegeven in het Verdrag;***
- ***om in overleg met alle actoren van de verschillende overheidsniveaus en met hetzelfde doel voor ogen de nodige statistieken voor te bereiden met het oog op een correcte planning van de verschillende aspecten van het handicapbeleid met eerbiediging van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.***

² Europees Comité voor sociale rechten: Zaak Internationale Federatie van liga's voor de mensenrechten tegen België – Klacht 75/2011.

3. Sociale zekerheid en sociale bescherming

Artikel 28 van het Verdrag bepaalt dat de Staten die Partij zijn het recht op een behoorlijke levensstandaard en op sociale bescherming erkennen voor personen met handicap en voor hun gezinnen.

➤ De wetgeving inzake tegemoetkomingen voor personen met een handicap hervormen

De regelgeving betreffende de tegemoetkomingen voor personen met een handicap dateert van 27 februari 1987. Ze is verouderd en werd in de loop der jaren talrijke keren gewijzigd. Die wijzigingen werden niet altijd met elkaar in overeenstemming gebracht. Beetje bij beetje is deze wetgeving te complex geworden om nog begrijpelijk te zijn voor personen met een handicap en voor de werknemers van de sector.

Deze vaststelling is niet nieuw. Zij stond ook in de memoranda die werden gepubliceerd in de aanloop naar de vorige federale verkiezingen. Het federale regeerakkoord van 1 december 2011 wees op de noodzaak om het systeem volledig te hervormen. In de loop van de federale legislatuur 2010-2014 werd het werk aangevat in samenwerking met de NHRPH en op 19 december 2013 nam de vorige regering akte van een nota met de vijf fundamentele principes voor de verbetering en de vereenvoudiging van het leven van personen met een handicap.

De NHRPH vraagt:

- ***dat het dossier voor de hervorming van de wetgeving betreffende de tegemoetkomingen voor personen met een handicap opnieuw zou worden hernomen op basis van de recente werkzaamheden en in de loop van de volgende legislatuur zou worden afgewerkt;***
- ***dat in het kader van deze hervormingen rekening zou worden gehouden met de volgende aandachtspunten:***
 - ***billijke toekenning van de integratietegemoetkoming, waarbij niet langer rekening wordt gehouden met het inkomen. Het gaat om een individueel recht dat losstaat van de gezinssituatie, beroepssituatie, woonsituatie, ... van de persoon. De NHRPH is zich ervan bewust dat deze verandering in de praktijk slechts geleidelijk aan kan worden doorgevoerd;***
 - ***bestrijding van de werkloosheidsvallen;***
 - ***armoedebestrijding;***
 - ***ontwikkeling van een betrouwbaar handicapevaluatie-instrument, om de kwaliteit van de beslissingen overal in België te kunnen waarborgen;***
 - ***de administratieve formaliteiten vereenvoudigen en automatiseren, om schulden te voorkomen;***
 - ***de informaticatool van de Directie-generaal Personen met een handicap van de FOD Sociale Zekerheid moderniseren met het oog op de optimale operationalisering van deze hervorming.***

➤ Een fatsoenlijke levensstandaard waarborgen

De levensstandaard wordt bepaald door de inkomsten waarover iemand beschikt om te leven. In de meeste gevallen gaat het om inkomsten uit werk.

Personen met een handicap die over een arbeidsovereenkomst beschikken, hebben echter niet dezelfde levensstandaard als personen die een identiek loon ontvangen en geen handicap hebben. Leven met een handicap brengt immers bijkomende kosten met zich mee.

Personen die geen plaats vinden op de arbeidsmarkt en geen recht hebben op werkloosheids- of invaliditeitsuitkeringen, ontvangen tegemoetkomingen voor personen met een handicap. De toekenningsvoorwaarden voor deze tegemoetkomingen, in functie van de leeftijd, de inkomenssituatie en/of de zelfredzaamheidssituatie, zijn vastgelegd in de wet van 27 februari 1987. Dit systeem biedt voor een aanzienlijk aantal personen met een handicap niet de mogelijkheid om een toereikende autonomie te realiseren. Erger nog: het verhindert niet dat een aanzienlijk aantal personen met een handicap onder de armoedegrens leeft. In 2012 wees de studie 'Handilab'³, die in opdracht van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid werd uitgevoerd door onderzoekers van de K.U. Leuven, uit dat 40% van de mensen die een tegemoetkoming voor personen met een handicap ontvangen onder de armoedegrens leeft.

Bijgevolg vraagt de NHRPH:

- ***de verhoging van de inkomensvervangende tegemoetkoming (tegemoetkoming voor personen van wie het verdienvermogen verminderd is tot een derde of minder van wat een gezonde persoon kan verdienen op de gewone arbeidsmarkt) tot minstens het bedrag van het Belgisch gewaarborgd minimumloon. Het regeerakkoord van december 2011 stuurde daarop aan;***
- ***de afschaffing van de vermindering van de integratietegemoetkoming met 28% bij verblijf in een instelling op kosten van de overheid;***
- ***de afschaffing van alle verschillen in behandeling op basis van de leeftijd waarop de handicap van de persoon wordt erkend;***
- ***om de bedragen van de tegemoetkomingen en de bovengrenzen systematisch aan te passen aan de welvaart, met ingang op dezelfde data waarop de aanpassingen in het socialezekerheidsstelsel gebeuren;***
- ***om de integratietegemoetkoming en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden niet in aanmerking te nemen voor de vaststelling van maatschappelijke hulp (OCMW), het zijn immers geen inkomens;***
- ***om ervoor te zorgen dat alle bedragen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering de armoedegrens overschrijden;***
- ***om artikel 100 te herzien of een samenwerkingsprotocol tussen de RVA en het RIZIV af te sluiten. De strikte toepassing van artikel 100 stelt een ernstig probleem voor personen met een handicap met een zwaar verminderd verdienvermogen en met afwisselende periodes van tewerkstelling en werkloosheid. In sommige gevallen is het erg moeilijk om de verergering van de toestand aan te tonen;***
- ***om de samenhang van het stelsel van de federale voorzieningen te herzien in het kader van een efficiënte ondersteuning van de inclusie van personen met een handicap in het maatschappelijk leven, aangezien het niet meer voldoet aan de***

³ Synthese van het onderzoeksproject "Handilab" – de sociaal-economische positie van personen met een handicap en de effectiviteit van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap, Leuven, 2012, p.18. http://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/agora/ragkk154samenv_nl.pdf

behoeften van personen met een handicap. In die geest geniet de term "compensatie" de voorkeur boven de term "voordeel";

- *om sociale tarieven voor persoonlijke gsm's en internettoegang toe te kennen. Deze sociale tarieven kaderen in de verbetering van de toegang tot communicatiemiddelen die zeer belangrijk zijn voor personen met een handicap. De toekenning van het sociaal tarief aan slechts één persoon per gezin houdt geen rekening met het feit dat een gsm een persoonlijk gebruiksvoorwerp is. De huidige regelgeving voorziet het oude sociaal telefoontarief voor telefoon of gsm en internet samen. De internettoegang heeft een andere functie dan het gebruik van een gsm. Het is noodzakelijk om zowel voor gsm als voor internet een volwaardig sociaal tarief toe te kennen;*
- *om de terugbetaling en de vermindering van de btw bij de aankoop van een wagen uit te breiden tot de enige gezinswageng die door de partner wordt gebruikt. Heel wat gezinnen beschikken over slechts één wagen. Er is bovendien een interpretatieprobleem. Er zijn duidelijke richtlijnen nodig;*
- *om de specifieke behoeften van personen met een handicap te integreren in alle beleidslijnen met betrekking tot de strijd tegen de armoede.*

➤ **De gezinnen ondersteunen**

Een gezinsleven blijft voor de mens de meest natuurlijke levenskeuze. Toch brengt de opvang en omkadering van personen met een handicap kosten en offers met zich mee op organisatorisch gebied en op het vlak van de deelname aan het maatschappelijke leven, het verenigingsleven, sportactiviteiten, het openbare leven en het beroepsleven.

Deze aspecten werden duidelijk benadrukt in de eerder vermelde "Handilab"-studie. De bevoegde overheden hebben tot nu toe niet echt rekening gehouden met de toegevoegde waarde van deze investering in het gezinsleven voor de maatschappij. Het wordt tijd dat de gezinnen op dit vlak ondersteuning krijgen.

De NHRPH vraagt:

- *om de nodige maatregelen te nemen om de gezinnen ondersteuning te bieden bij de opvang van een gezinslid met een handicap;*
- *om het transversaal plan "zware zorgbehoevendheid" af te werken. Dat plan moet op gepaste wijze tegemoetkomen aan de behoeften van zwaar zorgbehoevende personen met een handicap. Er moeten voldoende oplossingen worden geboden die geografisch goed verspreid zijn. Het is belangrijk dat het oplossingsaanbod wordt gediversifieerd en dat iedereen volgens zijn behoeften vrij kan kiezen uit dit aanbod. Dit plan moet voldoende betoelaagd worden zodat het doeltreffend kan inspelen op de geïdentificeerde behoeften;*
- *om in de loop van de volgende legislatuur uitvoering te geven aan de wet betreffende de erkenning van de mantelzorgers van zwaar zorgbehoevenden, zodat zij over een sociaal en fiscaal statuut kunnen beschikken;*
- *Werken aan een 'nationaal plan autisme' in samenhang met en ter aanvulling van ander algemeen en/of specifiek beleid over handicaps en ernstige ziekten.*

➤ **"Handiflux" uitbreiden en optimaliseren**

Om aanspraak te kunnen maken op sommige rechten, moeten personen met een handicap vaak dezelfde informatie bezorgen aan verschillende instanties.

"Handiflux" moet, met inachtneming van een aantal principes, bepaalde instellingen van sociale zekerheid elektronisch toegang geven tot de databank van de Directie-generaal Personen met een handicap van de FOD Sociale Zekerheid.

Op die manier zullen personen met een handicap niet langer dezelfde gegevens met betrekking tot hun gezondheidstoestand meermaals aan verschillende instellingen moeten bezorgen en zullen de instellingen de dossiers sneller kunnen behandelen.

De NHRPH vraagt om een uitbreiding en optimalisering van "Handiflux", dat bepaalde sociale instellingen die compensaties toekennen aan personen met een handicap moet toelaten om de door de Directie-generaal Personen met een handicap genomen beslissingen elektronisch te raadplegen.

4. Toegankelijkheid

Toegankelijkheid wordt vaak enkel benaderd vanuit het oogpunt van de fysieke toegankelijkheid; toegankelijkheid omvat echter ook de aspecten informatie en de begrijpelijkheid ervan. Artikel 9 van het Verdrag verplicht de Staten die Partij zijn ertoe om passende maatregelen te nemen om personen met een handicap de toegang te garanderen tot de fysieke omgeving, tot vervoer, informatie en communicatie, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en – systemen, en tot andere voorzieningen en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, in zowel stedelijke als landelijke gebieden.

➤ Een gezamenlijk beleid inzake universele toegankelijkheid ontwikkelen

De regels inzake de toegankelijkheid van de openbare ruimten en gebouwen worden vastgelegd door de Gewesten. Ieder Gewest heeft een specifieke reglementering ter zake. Men kan alleen maar vaststellen dat deze reglementeringen enkel betrekking hebben op de fysieke toegankelijkheid en geen aandacht besteden aan de aspecten "informatie" en "communicatie". Bovendien worden ze ook op erg wisselende manieren uitgevoerd, zonder globaal doel voor ogen.

Het is tijd om in overleg met alle betrokken entiteiten een toegankelijkheidsbeleid uit te werken dat gemeenschappelijke doelstellingen nastreeft. Vergeten groepen, zoals personen met een geestelijke handicap, verdienen bijzondere aandacht. In overleg met de verenigingen van personen met een handicap moet een meerjarenplan inzake toegankelijkheid worden opgemaakt. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar de NMBS en Bpost, die als overheidsbedrijven dagelijks belangrijke diensten moeten verlenen aan de burgers, naar de luchthavens en naar alle producenten en leveranciers van communicatietechnologieën.

De NHRPH vraagt:

- ***de ontwikkeling en uitvoering van een daadkrachtig beleid inzake universele toegankelijkheid, in samenwerking met alle betrokken actoren;***
- ***de oprichting van een overlegstructuur om de continuïteit van de toegankelijkheid op het volledige grondgebied te optimaliseren. Het komt vaak voor dat twee infrastructuren die op enige afstand van elkaar liggen allebei conform zijn ten aanzien van de geldende reglementering inzake toegankelijkheid, maar dat personen met een handicap en PBM's⁴ zich niet volledig zelfstandig van de ene infrastructuur naar de andere kunnen begeven omdat er hindernissen zijn.***

➤ Informatie toegankelijk maken

Volgens artikel 21 van het Verdrag moeten personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen informatie kunnen vergaren, ontvangen en verstrekken middels elk communicatiemiddel van hun keuze.

In de praktijk stuiten personen met een handicap op verschillende ernstige obstakels op het vlak van de toegang tot informatie, zowel obstakels van financiële aard (gebrek aan financiële middelen om communicatiehulpmiddelen aan te schaffen of te vernieuwen) als van materiële aard (hermetisch administratief taalgebruik, opleiding voor het gebruik van de hulpmiddelen, ...).

⁴ Persoon met beperkte mobiliteit

De NHRPH vraagt:

- *om de nodige hulpmiddelen ter beschikking te stellen en inzonderheid om redelijke aanpassingen verplicht te maken, om alle personen met een handicap toegang te geven tot informatie en hen de mogelijkheid te bieden een eigen mening te vormen en die mening uit te drukken;*
- *om het behalen van het "AnySurfer"-label te verplichten voor alle websites die worden ontwikkeld met overheidsfinanciering;*
- *om het afstandstolken structureel in te bedden, met het oog op de rationalisering van het gebruik van tolken gebarentaal en schrijftolken in het kader van administratieve verrichtingen. Een dergelijke rationalisering zou toelaten doventolktijd vrij te maken voor andere doelen, in het bijzonder op het vlak van opinievorming;*
- *om informatie op een duidelijke manier mee te delen en ze toegankelijk te maken in vereenvoudigde of gemakkelijk te lezen taal;*
- *om structuren te ontwikkelen en te financieren die in staat zijn om teksten om te zetten in vereenvoudigde taal;*
- *om het statuut van tolken gebarentaal en schrijftolken te verbeteren;*
- *om een wetgeving uit te werken die fabrikanten en ontwikkelaars ertoe verplicht uitsluitend aanpasbare producten te koop aan te bieden;*
- *de verenigingen van personen met een handicap toegang te verlenen tot "Handiweb".*

➤ **De toegang tot producten en diensten verruimen**

De NHRPH vraagt aan de regering:

- *om personen met een handicap die een inkomensvervangende tegemoetkoming of een ziekte- of invaliditeitsuitkering ontvangen toegang te geven tot de OCMW-budgetten voor sociale, culturele en sportieve participatie. De OCMW's kennen deze budgetten immers uitsluitend toe aan personen met een leefloon en sluiten daarbij personen met een vergelijkbaar inkomen uit;*
- *om de gepaste maatregelen te nemen om alle automaten en interactieve zuilen verplicht fysiek en intellectueel toegankelijk te maken voor iedereen, door middel van systemen die geen enkele gebruiker de facto uitsluiten (bijvoorbeeld: bankautomaten buiten, aanraakschermen van interactieve zuilen voor informatieverstrekking en reserveringen, tankstations, automaten in trein- en metrostations, ...);*
- *om de nodige maatregelen te nemen opdat de door banken en verzekeringsmaatschappijen aangeboden producten zonder discriminatie toegankelijk zouden zijn voor personen met een handicap;*
- *om ervoor te zorgen dat personen met een handicap en PBM's de hulpdiensten kunnen contacteren, ongeacht de noodsituatie waarin zij zich bevinden. Total Conversation voor het 112 noodnummer is in België nog altijd niet beschikbaar, hoewel het al in de Europese Richtlijnen rond Universele Dienstverlening van 2009 vermeld stond. Er wordt gevraagd om dit op te nemen in de federale wetgeving*

5. Mobiliteit

Talrijke personen met een handicap en PBM's zijn voor hun mobiliteit sterk afhankelijk van het openbaar vervoer. Hindernissen maken nog steeds dagelijks hun persoonlijke mobiliteit moeilijk en zelfs onmogelijk. Artikel 20 van het verdrag verplicht de Staten die Partij zijn ertoe om alle effectieve maatregelen te nemen om de persoonlijke mobiliteit van personen met een handicap met de grootst mogelijke mate van zelfstandigheid te waarborgen.

Het grootste deel van de geldende reglementeringen inzake mobiliteit is afhankelijk van het gewestelijke bevoegdheidsniveau. De verplaatsing per spoor (NMBS) is evenwel nog steeds een federale bevoegdheid.

➤ De toegankelijkheid van de NMBS verbeteren

Sinds 2009 functioneert de NMBS volgens het REVALOR-programma dat onder andere de modaliteiten implementeert die zijn opgelegd door Europa. Het gaat om technische normen die een betere toegankelijkheid beogen.

De NHRPH vraagt:

- ***om de NMBS te verplichten haar infrastructuur volledig toegankelijk te maken, zodat personen met een handicap en PBM's in elk station autonoom op het rollend materieel kunnen geraken, net als iedere andere reiziger;***
- ***om de NMBS te verplichten om in ieder station over competent personeel te beschikken om iedere reiziger elke dag de nodige bijstand te verlenen, vanaf de eerste tot de laatste trein;***
- ***om de verplichting om assistentie 24 uur op voorhand aan te vragen af te schaffen;***
- ***om de NMBS/Infrabel te verplichten een geautomatiseerd systeem in dienst te stellen voor de akoestische en visuele aankondiging van de eerstvolgende halte en hun omroepsysteem te visualiseren;***
- ***om de NMBS te verplichten alles in het werk te stellen om personen met een handicap in staat te stellen gebruik te maken van het hele spoorwegnet, in comfortabele en veilige omstandigheden en vrij van enige stigmatisering en/of meerkosten als gevolg van nadelen die ontstaan voor de andere reizigers.***

➤ De intermodaliteit ontwikkelen en toepassen

Het feit dat het mobiliteitsbeleid gedeeltelijk geregionaliseerd is, mag geen excuus zijn voor het gebrek aan een gezamenlijk beleid, gebaseerd op de gemeenschappelijke doelstellingen van alle betrokken entiteiten.

Op het vlak van mobiliteit staat de intermodaliteit centraal als doelstelling: het is nutteloos om een toegankelijkheidsniveau "x" na te streven voor een bepaalde vervoerswijze en een andere vervoerswijze op niveau "y" te laten: op die manier blijven personen met een handicap en PBM's in de kou staan wanneer ze van de ene vervoerswijze overstappen naar de andere.

De NHRPH vraagt om de openbare vervoersmaatschappijen te verplichten om hun activiteiten voor bijstand aan personen met een handicap en PBM's te coördineren, zodat deze optimaal overeenstemmen met de reële situatie inzake intermodaliteit van de openbare vervoerssystemen. Wanneer een persoon hulp nodig heeft om gebruik te maken

van de trein, moet hij gelijkaardige hulp kunnen krijgen wanneer hij of zij overstapt van het NMBS-net naar het MIVB-net, bijvoorbeeld.

➤ **Het personeel van de vervoersbedrijven opleiden**

De werknemers van zowel de openbare als de private vervoersbedrijven hebben onvoldoende kennis van de realiteit en de gevolgen van een handicap. Personeelsleden zouden naar verluidt regelmatig zeggen dat ze personen met een handicap en PBM's niet mogen helpen bij het instappen omdat ze daarvoor niet zijn opgeleid en dus niet zijn verzekerd voor eventuele schade.

Dat zet een rem op de organisatie van kwaliteitsvolle verplaatsingen die voor iedereen onder gelijke voorwaarden toegankelijk zijn.

De NHRPH vraagt om de bedrijven die actief zijn in de vervoerssector te verplichten hun personeel op te leiden op het vlak van de begeleiding van personen met een handicap en PBM's. Gezien de aard van hun activiteiten moeten deze opleidingen de noodzakelijke noties bijbrengen om te kunnen "omgaan" met personen met een handicap en PBM's.

➤ **Discriminatie in het vervoer per reisbus wegwerken**

Het vervoer per reisbus is een interessante oplossing voor de organisatie van groepsreizen naar bestemmingen die niet bediend worden door het openbaar vervoer.

Het aantal aangepaste reisbussen waarover deze privébedrijven beschikken blijft echter zeer beperkt en de prijs voor een reisbus met lift is veel hoger dan de prijs voor een niet-aangepaste bus. Ook het aantal aangepaste plaatsen per bus is beperkt. Al deze elementen zetten een rem op de organisatie van inclusieve verplaatsingen voor personen met een handicap.

De NHRPH vraagt om bedrijven met reisbussen te verplichten hun rollend materieel aan te passen zodat het geschikt is voor het vervoer van personen met een handicap en PBM's. Het moet ook worden verboden dat een verschil in prijs wordt gemaakt tussen aangepaste en niet-aangepaste reisbussen, zodat deze verplaatsingswijze inclusief wordt.

➤ **De controle op het gebruik van de parkeerkaarten versterken**

De NHRPH vraagt:

- ***om een systeem te ontwikkelen dat een efficiënte controle van de parkeerkaart mogelijk maakt. Met het oog daarop is het absoluut noodzakelijk dat de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen wordt versterkt;***
- ***om campagnes met het oog op de controle van het legitiem gebruik van de parkeerkaart te organiseren, naar het voorbeeld van de campagne die sinds 2011 in West-Vlaanderen wordt gevoerd;***
- ***om de wegcode te wijzigen en in heel België parkeren kosteloos te maken voor de houders van de parkeerkaart;***
- ***om bewustmakingscampagnes voor het grote publiek te organiseren met betrekking tot het onterecht gebruik van parkeerplaatsen voor personen met een handicap;***
- ***om het onterecht gebruik van parkeerplaatsen voor personen met een handicap strenger te controleren en te bestraffen.***

➤ **Het project "Handipass" concreet uitvoeren**

In het regeerakkoord van 2011 stond dat aan alle personen met een handicap die dat wensten een kaart zou worden uitgereikt waarmee voordelen kunnen worden verkregen in een aantal sectoren: vrije tijd, cultuur, toerisme, ...

De Europese Commissie heeft een gelijkaardig initiatief genomen onder de naam "inclEUsive card". Het is de bedoeling om aan de personen met een handicap uit de deelnemende landen een Europese kaart uit te reiken waarmee ze dezelfde voordelen kunnen genieten als de ingezetenen.

De NHRPH vraagt de concrete uitvoering van het project "Handipass" in België en de deelname van België aan het Europees project "inclEUsive card".

6. Participatie in het politieke leven

Overeenkomstig artikel 29 van het Verdrag, dat hun politieke rechten garandeert, vraagt de NHRPH de regering uitdrukkelijk om erop toe te zien dat personen met een handicap hun politieke rechten daadwerkelijk kunnen uitoefenen door de toegankelijkheid van de verkiezingen in hun geheel te verbeteren.

Voor de verkiezingen van mei 2014 werd een omzendbrief met een aantal aanbevelingen voor de vlotte toegang tot de stembureaus met de nodige bijstand voor personen met een handicap naar de burgemeesters verzonden. Deze omzendbrief is een eerste stap om dit doel te bereiken maar volstaat niet.

➤ De verkiezingen toegankelijk maken

De NHRPH vraagt:

- *een grondige en volledige hervorming van het kieswetboek, in overeenstemming met de geest van het Verdrag en met als prioriteit de afstemming van de definitie van persoon met een handicap op het Verdrag;*
- *om de verplichting af te schaffen om zich op voorhand kenbaar maken als persoon met een handicap of PBM om een toegankelijk kiesbureau toegewezen te krijgen;*
- *om voor personen met een handicap en PBM's het recht op begeleiding door een vertrouwenspersoon naar keuze te garanderen;*
- *om erop toe te zien dat de verkiezingsprocedures, de verkiezingsuitrusting en het verkiezingsmateriaal (ook bijvoorbeeld het lettertype waarin de stemformulieren zijn gedrukt) toegankelijk zouden zijn en eenvoudig zelfstandig te begrijpen en te gebruiken zouden zijn door personen met gelijk welke handicap;*
- *om een persoon enkel krachtens een individuele gerechtelijke beslissing uit zijn verkiesbaarheidsrecht te ontzetten;*
- *om de politieke organisaties (partijen) te verplichten een redelijk aantal personen met een handicap op hun lijsten te zetten;*
- *om de praktische voorwaarden te creëren om personen met een handicap in staat te stellen hun stem uit te brengen: financiering van de nodige begeleiding bij het stemmen;*
- *om de minimale toegankelijkheidsvoorwaarden vast te leggen in de reglementering. Zij moeten worden gecontroleerd door de overheid die bevoegd is voor de organisatie van de verkiezing, namelijk de gewesten of de federale overheid;*
- *om de voorzitters van stem- of stemopnemingsbureaus attent te maken op het onthaal van personen met een handicap en PBM's;*
- *om voor de vervanging van de elektronische stemtoestellen de noden van de kiezers grondig te bestuderen, met het oog op het aansluiten van diverse interfaces (brailleleesregel, stemsynthese, ...) op het systeem. In de offerteaanvraag zou rekening moeten worden gehouden met de resultaten van deze studie, zodat zo veel mogelijk kiezers zelfstandig een geldige stem kunnen uitbrengen;*

- *om bij de stem- en stemopnemingsinfrastructuren voldoende parkeerplaatsen te voorzien voor personen met een handicap en PBM's;*
- *om de dienstregeling van het openbaar vervoer op de dagen van stemming en stemopneming aan te passen, zodat personen met een handicap en PBM's zich onder redelijke omstandigheden naar de stembureaus kunnen begeven;*
- *om een budget te voorzien voor de bedrijven die aangepast vervoer organiseren zodat ze operationeel kunnen zijn op de zondagen waarop de verkiezingen plaatsvinden;*
- *om de politiediensten strikt te laten toezien op de naleving van de parkeerregels in de buurt van de stembureaus, zodat personen met een handicap en PBM's gebruik kunnen maken van de plaatsen die voor hen bedoeld zijn en er geen hindernissen zijn op de aangepaste voetgangerstrajecten;*
- *om in alle gebouwen waar de verkiezingen georganiseerd worden een persoon te voorzien die belast is met het onthaal van personen met een handicap en PBM's;*
- *om ervoor te zorgen dat alle burgers op gelijke voet toegang hebben tot verkiezingsinformatie. Informatie over zowel de stemming als over de partijprogramma's en de verschillende kandidaten moet beschikbaar zijn in verschillende formaten: papier, braille, audio, video, elektronisch, gebarentaal, duidelijk leesbare taal. Er moeten navenante budgetten worden uitgetrokken;*
- *dat de overheden die de verkiezingen organiseren verplicht zouden worden om indicatoren te publiceren over het aantal personen met een handicap dat zijn politieke recht werkelijk heeft gebruikt;*
- *om op elk overheidsniveau een begrotingspost "gebarentolken" te voorzien om dove personen toegang te verschaffen tot alle maatschappelijke activiteiten.*

7. Geneeskundige verzorging

De begrippen 'handicap' en 'ziekte' zijn intrinsiek verbonden met de zorgdimensie. Overeenkomstig het Verdrag (artikel 25) hebben personen met een handicap recht op het genot van het hoogst haalbare niveau van gezondheid en moeten de Staten die Partij zijn alle passende maatregelen nemen om hen de toegang tot gezondheidszorg te waarborgen.

➤ Het geneeskundig aanbod toegankelijk maken

Personen met een handicap moeten noodgedwongen intensiever gebruik maken van geneeskundige verzorging dan andere bevolkingsgroepen.

Helaas is het geneeskundig aanbod niet evenwichtig verspreid over het Belgische grondgebied. Het is niet aanvaardbaar dat een persoon veel tijd en geld moet investeren om courante vormen van verzorging te kunnen krijgen.

De NHRPH vraagt:

- *om medische structuren op poten te zetten die op een rechtvaardige manier verspreid zijn over het Belgische grondgebied;*
- *een zorgaanbod dat beantwoordt aan de beginselen van de universele toegankelijkheid, onder andere op het vlak van signalisatie;*
- *specifieke en kwalitatief hoogstaande opvang voor alle handicapsituaties. Daarbij moet het nodige worden gedaan om de personen te kunnen opvangen en door te verwijzen in gebarentaal en vereenvoudigde taal, naargelang het geval;*
- *specifieke en kwalitatief hoogstaande opvang tijdens een verblijf in het ziekenhuis, onder andere voor personen met meerdere handicaps of met gedragsstoornissen wegens zwakzinnigheid;*
- *algemeen geneeskundige consultaties in gebarentaal en in vereenvoudigde taal. Zie de aanbeveling van het CGKR met betrekking tot het aanbieden van tolkdiensten Vlaamse en Frans-Belgische Gebarentaal in ziekenhuizen. Het Centrum raadt aan dat ziekenhuizen de nodige maatregelen nemen opdat dove patiënten zonder meerkosten kunnen beschikken over een tolk gebarentaal. Daarnaast moeten regels vastgelegd worden waaraan minimaal moet worden voldaan om te garanderen dat dove patiënten op een redelijke manier aanspraak kunnen maken op hun recht op informatie en op voet van gelijkheid toegang hebben tot de gezondheidszorg. Dit houdt onder meer in dat een maximale tijdspanne wordt vastgelegd waarbinnen een erkende tolk ter beschikking wordt gesteld en dat deze dienstverlening gegarandeerd gratis is voor de dove patiënt. Er moeten ook de nodige budgetten vrijgemaakt worden om afstandstolken verder uit te bouwen en uit te breiden naar alle ziekenhuizen en/of naar de doelgroep van dove mensen in overleg met de dovenorganisaties en met de organisaties van tolken gebarentaal;*
- *gespecialiseerde consultaties met de hulp van een doventolk en met ondersteuning in vereenvoudigde taal, naargelang het geval;*
- *medisch en paramedisch personeel dat is opgeleid voor het opvangen van of omgaan met personen met een handicap;*
- *om maatregelen te nemen om de discriminatie van personen met een handicap in de verzekeringssector (levensverzekeringen, hospitalisatieverzekeringen, ...) te verbieden).*

➤ **Een uitgebreide, kwaliteitsvolle en betaalbare gezondheidszorg aanbieden**

Opdat personen met een handicap het hoogst haalbare niveau van gezondheid zouden kunnen genieten, vraagt de NHRPH:

- *om het terugbetalingsbeleid van het RIZIV te herzien en het in evenwicht te brengen, zodat vrij kan worden gekozen tussen implantaten en klassieke hoorapparaten wanneer dit medisch verantwoord is;*
- *om de nodige maatregelen te nemen met het oog op de coördinatie van de medische onderzoeken, in functie van de behoeften en de capaciteiten van de personen;*
- *een hogere tegemoetkoming in de kosten voor ernstige en chronische ziekten;*
- *om de revalidatieverstrekkings logopedie terug te betalen voor kinderen met een intelligentiequotiënt lager dan 86;*
- *om het principe van ondersteuning in te voeren bij de aankoop van hulpmiddelen door multidisciplinaire teams en niet enkel bandagisten. Deze teams mogen onder geen beding verbonden zijn met commerciële diensten;*
- *om werk te maken van het dossier betreffende de bijzondere criteria voor de erkenning van geneesheren-specialisten die houder zijn van de bijzondere beroepstitel in de functionele, sociale en professionele revalidatie van personen met een handicap;*
- *om de criteria vast te leggen voor de erkenning van multidisciplinaire teams die advies moeten geven in het kader van de federale hulpmiddelen. Er zou trouwens veel vaker een beroep moeten worden gedaan op de multidisciplinaire teams;*
- *aan de bevoegde overheden om de nodige maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat dove personen niet meer verplicht zouden zijn om de kosten voor dovertolken in het kader van de toegang tot verzorging financieel ten laste te nemen;*
- *om een tweetalige eenheid dubbele diagnose in Brussel op te richten, en om de omkaderingsnomen af te stemmen op de psychisch-medische behoeften van de eenheden 100 pct. dubbele diagnose zoals Bierbeek en Manage wat betreft personen met een mentale handicap en ernstige gedragsstoornissen.*

➤ **Opvolging van het protocol inzake verpleegkundige handelingen**

Talrijke personen met een handicap hebben dagelijks verpleegkundige verzorging nodig.

Tijdens de vorige legislatuur werd een protocolakkoord ondertekend betreffende de relatie tussen beroepsbeoefenaars die in de sector voor personen met een handicap werkzaam zijn en de beoefenaars van gezondheidszorgberoepen. Het heeft tot doel optimale en pragmatische zorgvoorwaarden tot stand te brengen door de taken die de opvoeders mogen uitvoeren uit te breiden. Daarbij wordt samenwerking tussen de verschillende beroepsbeoefenaars aangemoedigd.

De NHRPH heeft zeer grote reserves geuit met betrekking tot dit protocol, niet alleen over de manier waarop hij bij de opmaak ervan in de zijlijn werd geduwd en over het feit dat hij weinig informatie kreeg over de stand van de werkzaamheden, maar ook over de inhoud ervan.

Er is voorzien dat de federale overheid, in overleg met de deelgebieden, in de komende maanden een universitaire studie zal laten uitvoeren en dat het protocol opnieuw zal worden geëvalueerd in het licht van de resultaten van die studie.

De NHRPH vraagt:

- *dat de studie zowel aandacht zou besteden aan de kwaliteit van de verzorging als aan de levenskwaliteit van de zorggebruiker;*
- *om redelijke termijnen vast te leggen voor zowel de uitvoering van de studie als voor de evaluatie van het protocol;*
- *om zo nauw mogelijk betrokken te worden bij de studie, onder andere via vertegenwoordiging in het begeleidingscomité;*
- *om te garanderen dat de uitvoering van het protocol geen kosten met zich zal meebrengen voor personen met een handicap;*
- *om de continuïteit van de verpleegkundige verzorging die door verpleegkundig personeel aan personen met een handicap wordt verstrekt te waarborgen;*
- *om koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen gericht en in overleg te wijzigen.*

➤ **Vertegenwoordiging in het Observatorium van de chronische ziekten**

Tijdens de vorige legislatuur werd een oriëntatienota opgemaakt betreffende de geïntegreerde visie op de zorg voor chronisch zieken in België, die moet leiden tot een nationaal actieplan.

De NHRPH heeft opgemerkt dat over gans de nota alles wordt gezien vanuit het gezichtsveld van 'de patiënt' en dat er erg weinig of zelfs helemaal niet wordt gefocust op personen met handicap, terwijl een handicap vaak gepaard gaat met een chronische aandoening.

De NHRPH vraagt:

- *dat de representatieve organisaties van personen met een handicap systematisch zouden worden betrokken bij de dossiers met betrekking tot chronische ziekten;*
- *om volwaardig vertegenwoordigd te zijn in het Observatorium van de chronische ziekten.*

8. Justitie

Artikel 13.1 van het Verdrag verplicht de Staten die Partij zijn ertoe om de effectieve toegang tot rechterlijke instanties voor personen met een handicap te waarborgen.

➤ De toegang tot justitie optimaliseren

Justitie speelt een sleutelrol in het globale evenwicht van onze maatschappij. Door een gebrek aan middelen heeft het justitieapparaat sinds vele jaren een achterstand opgelopen in de modernisering van zijn werkwijze. Dat gebrek aan investeringen gedurende vele opeenvolgende jaren heeft geleid tot gebreken op het vlak van toegankelijkheid, zowel op het niveau van de infrastructuur als van de procedures: veel zittingzalen beantwoorden niet aan de minimale toegankelijkheidsnormen, de informatie over de procedures is erg moeilijk te begrijpen, ...

De NHRPH vraagt:

- ***om alle lokalen en zittingzalen toegankelijk te maken voor alle personen met een handicap en PBM's;***
- ***om voor het publiek informatie ter beschikking stellen in de formaten die het nodig heeft;***
- ***om de nodige alternatieve vormen te voorzien voor handicaptypes, om voor personen met een handicap de rechtstreekse toegang te waarborgen tot de stukken en documenten van hun dossier;***
- ***om de nodige maatregelen te nemen om doven in staat te stellen in aanvaardbare omstandigheden deel te nemen aan een zitting, met de hulp van een tolk gebarentaal of schrijftolk, en dit niet alleen wanneer de dove persoon als beklaagde moet voorkomen;***
- ***om te voorzien in een aanvullende opleiding in juridische terminologie voor de beëdigde doventolken, zodat zij aan doven een goede dienstverlening kunnen aanbieden;***
- ***om personen met een handicap die in het kader van rechtsvorderingen ingesteld met toepassing van artikel 582, 1° en 2° van het gerechtelijk wetboek beroep doen op de diensten van een advocaat vrij te stellen van het betalen van btw.***

➤ Specifieke ondersteuning voorzien

Het Verdrag (artikel 12) erkent dat personen met een handicap in alle aspecten van het leven handelingsbekwaam zijn. Het legt de Staten die Partij zijn op om passende maatregelen te nemen om personen met een handicap toegang te verschaffen tot de ondersteuning die zij mogelijk behoeven bij de uitoefening van hun handelingsbekwaamheid.

Er moeten inspanningen worden geleverd om een kwaliteitsvolle ondersteuning te waarborgen. Die ondersteuning moet ervoor zorgen dat personen met een handicap de procedures begrijpen en daadwerkelijk en ten volle kunnen deelnemen aan justitie.

Tegelijk hebben de actoren die van ver of dichtbij met justitie te maken hebben vaak geen flauw idee van wat handicaps zijn. Dat gaat van de politieagent of de rechter zelf tot deurwaarders en advocaten.

De NHRPH vraagt:

- *dat iedere persoon met een handicap die in contact komt met het gerechtelijk apparaat gebruik zou kunnen maken van aangepaste ondersteuning op juridisch, materieel, intellectueel en menselijk vlak;*
- *dat alle actoren uit de gerechtelijke wereld een opleiding zouden krijgen over handicaps.*

➤ **Uitvoering van de wet tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid**

Bij de opmaak van de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid werd rekening gehouden met de beginselen van het Verdrag. Deze wet treedt in principe in werking op 1 september 2014. Er moeten nog verschillende koninklijke besluiten worden genomen om de uitvoering ervan te verzekeren.

Het gaat hier over een heel belangrijke aangelegenheid: de overheid regelt de toestand van personen die geacht worden zich in een situatie te bevinden die het natuurlijke vermogen van elke persoon om zijn belangen te behartigen, aantast. Dit zijn beperkingen van de rechten vrijheden waarmee een democratische rechtstaat heel omzichtig moet omspringen en die niet zonder oplossing mogen worden gelaten. De NHRPH maakt zich zorgen bij de traagheid die de bevoegde overheid aan de dag legt met betrekking tot de uitvoeringsmaatregelen. De NHRPH maakt zich ook zorgen met betrekking tot de middelen waarover de vrederechten zullen beschikken om de sleutelrol te vervullen die hen is toebedeeld in de uitvoering van de bepalingen van deze nieuwe wet.

De NHRPH vraagt:

- *aan de federale regering om de nodige uitvoeringsbesluiten te nemen met het oog op de daadwerkelijke uitvoering van deze wet;*
- *om als representatief orgaan van personen met een handicap op federaal niveau betrokken te worden bij de opmaak van de uitvoeringsbesluiten;*
- *om aan de vrederechten alle nodige middelen te geven voor de uitvoering van de wet tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid;*
- *om de opdracht van bewindvoerder te koppelen aan te evalueren kwaliteitsdoelstellingen. Een beperking van het aantal dossiers per bewindvoerder kan de kwaliteit helpen verhogen, maar biedt geen garanties met betrekking tot de kwaliteit van het geleverde werk;*
- *om het loon van de bewindvoerder(s) niet in te houden op de bedragen die aan de beschermde persoon worden toegekend om de bijkomende kosten die de handicap veroorzaakt te beperken, zoals de integratietegemoetkoming, het persoonlijk assistentiebudget, de tegemoetkomingen van de zorgverzekering, ...;*
- *om als bewindvoerder(s) bij voorkeur een familielid van de betrokkene(n) te kiezen.*

➤ **Een passende oplossing bieden voor internering**

Nagenoeg 4.000 personen zijn thans geïnterneerd in gevangenissen, in psychiatrische vleugels ervan of in instellingen tot bescherming van de maatschappij. Zij verblijven daar voor onbepaalde duur. De nodige verzorging is er ontoereikend, onaangepast of vaak gewoonweg onbestaande.

Wanneer mensen geïnterneerd worden, is dat omdat ze lijden aan een verstandelijke handicap of geestesstoornis. Zij worden niet "verantwoordelijk" geacht voor de daad of daden die ze hebben gesteld. Aangezien ze niet "schuldig" zijn, mogen ze in geen geval in een gevangenisomgeving worden geplaatst. In die optiek is ook de psychiatrische afdeling van een gevangenis geen geschikte oplossing.

De NHRPH vraagt:

- ***om een coherent beleid te ontwikkelen en uit te voeren dat aangepast is aan de specifieke zorgbehoeften van geïnterneerde personen;***
- ***om het wetsontwerp over de internering van personen (Senaat, 5-2001) verder uit te werken in overeenstemming met de beginselen van het Verdrag;***
- ***dat iedere persoon bij wie officieel een verstandelijke handicap of geestesstoornis is vastgesteld en daarvoor geïnterneerd is nooit in een gevangenisomgeving zou worden geplaatst. Een gevangenisomgeving is niet de geschikte omgeving om hun herintegratie in de maatschappij te bewerkstelligen.***
- ***om voor geïnterneerden een omkadering door gespecialiseerd verzorgend personeel te waarborgen en te zorgen voor begeleiding door een multidisciplinair team, zowel in de inrichtingen tot bescherming van de maatschappij als in de psychiatrische afdelingen van de gevangenissen, in voorkomend geval;***
- ***om ervoor te zorgen dat personen gelijk worden behandeld door de commissies tot bescherming van de maatschappij;***
- ***om te zorgen voor betrouwbare statistieken met betrekking tot de commissies tot bescherming van de maatschappij;***
- ***om de strafuitvoeringsrechtbanken ertoe te verplichten gespecialiseerde kamers op te richten die uitsluitend bevoegd zijn voor interneringen. Die kamers zullen de geïnterneerden op een gedifferentieerde manier kunnen plaatsen, in functie van hun geestelijke stoornis en van de evaluatie van de risico's;***
- ***een vereenvoudiging en een versoepeling van de procedures voor elke fase van de uitvoering van de interneringsmaatregel;***
- ***dat vanaf de eerste verschijning één enkel dossier zou worden aangelegd.***

9. Werk en werkgelegenheid

Het werkmilieu staat niet echt open voor personen met een handicap. Werk blijft echter een van de belangrijkste manieren om tot sociale integratie te komen. Ingevolge artikel 27 van het Verdrag erkennen de Staten die Partij zijn dat personen met een handicap recht hebben op een vrij gekozen of aanvaard werk op een open arbeidsmarkt. Talrijke personen met een handicap beschikken over kennis en vaardigheden die kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van onze maatschappij. Hun toegang tot de arbeidsmarkt wordt echter belemmerd. Ook de gezinnen van personen met een handicap lijden daaronder, niet alleen op financieel vlak, maar ook op het vlak van sociale inclusie. De gezinsleden van personen met een handicap zien zich immers vaak verplicht om minder te gaan werken of zelfs te stoppen met werken om de persoon met een handicap te helpen.

De tewerkstellingsgraad van personen met een handicap is algemeen laag, de laatste statistieken met betrekking tot de tewerkstelling van personen met een handicap dateren van 2002. In 2012 stelde het Interfederaal Gelijkekansencentrum de resultaten van zijn "Diversiteitsbarometer Werk" voor: in 2011 bedroeg voor personen met een handicap de werkzaamheidsgraad⁵ 34,6%, tegenover 56,6% voor personen zonder handicap. We kunnen enkel vaststellen dat de gehele Belgische arbeidsmarkt zeer onrechtvaardig blijft.

➤ Tewerkstelling kaderen in een "mainstreaming"-logica

De omgevingsdimensie is de belangrijkste oorzaak van de uitsluiting van personen met een handicap. Om personen met een handicap in staat te stellen een menswaardig leven te leiden, moet de maatschappij de belemmeringen voor hun participatie in alle aspecten van het leven elimineren.

Tewerkstelling is hoofdzakelijk een bevoegdheid van de Gewesten. De tewerkstellingsproblematiek moet transversaal en globaal worden benaderd: opleiding, toegang tot en behoud van werk, vervoer, toegankelijkheid, ... Omdat tewerkstelling hoofdzakelijk een bevoegdheid is van de Gewesten, moeten de dialoog en de samenwerking tussen de federale overheid en de deelgebieden worden versterkt, meer specifiek in het kader van de Interministeriële Conferenties.

De NHRPH vraagt om in overleg met alle betrokken overheden een daadkrachtig beleid voor de beroepsintegratie van personen met een handicap uit te werken.

Er moet overleg worden gepleegd over actieve maatregelen binnen en buiten het kader van het tewerkstellingsbeleid (vervoer, zorg, toegankelijkheid, ...), niet alleen om personen met een handicap aan werk te helpen, maar ook om hen aan het werk te houden.

➤ De aanwerving van personen met een handicap interessanter maken voor werkgevers

Het Verdrag verplicht de Staten die Partij zijn ertoe maatregelen te nemen om de tewerkstelling van personen met handicap in zowel de publieke sector als in de private sector te bevorderen door middel van passend beleid en passende maatregelen, waaronder voorkeursbeleid, aanmoedigingspremies en andere maatregelen.

⁵ pp. 8-10 : <http://www.diversiteit.be/?action=onderdeel&onderdeel=293&titel=Cijfers+Arbeid+en+Tewerkstelling&setLanguage=2>

Het tewerkstellingsbeleid moet iets doen aan de perceptie van werkgevers over werknemers met een handicap. Deze perceptie berust nog steeds te veel op negatieve a priori's. Men moet de werkgevers doen inzien dat datgene wat ze nodig hebben, een persoon is die over de juiste capaciteiten beschikt op basis van de functiebeschrijving voor de in te vullen vacature.

De NHRPH vraagt:

- *om in het tewerkstellingsbeleid voor personen met een handicap mechanismen op te nemen om de selectieprocedures te objectiveren, zowel voor tewerkstelling bij de overheid als in de private sector;*
- *om de mechanismen voor het naleven van de 3%-norm voor de tewerkstelling van personen met een handicap in de overheidssector te versterken;*
- *om de algemene aanwervingen van de betrokken overheidsdiensten te blokkeren wanneer ze niet het nodige hebben gedaan om personen met een handicap in dienst te nemen overeenkomstig de normen die moeten worden behaald;*
- *om voor de overheidsdiensten een dubbel quotummechanisme in te voeren. Het huidige quotum is een globaal quotum en eens het behaald is en blijft, bestaat het risico dat er gedurende jaren geen nieuwe personen met een handicap meer worden aangeworven. Zou naast het globale quotum ook geen jaarlijks aanwervingsquotum moeten worden opgelegd?*
- *om deze verplichting tot het aanwerven van personen met een handicap op te nemen in de evaluatiedoelstellingen van de P&O-directeurs en de voorzitters van de federale overheidsdiensten;*
- *om de 3%-norm voor de tewerkstelling van personen met een handicap in de overheidssector uit te breiden tot de ondernemingen van publiek rechts;*
- *om mechanismen in te voeren die toelaten synergiën te ontwikkelen tussen de bedrijven voor aangepast werk en de traditionele bedrijven;*
- *om een objectieve analyse te maken van de op de werkgevers gerichte te behouden of in te voeren aansprekende en dwingende maatregelen ter bevordering van de aanwerving van personen met een handicap op de arbeidsmarkt en, in het bijzonder, van de mogelijkheid om in de toekomst tewerkstellingsquota op te leggen in de privésector;*
- *om de bestaande stimulerende maatregelen met het oog op de tewerkstelling van personen met een handicap beter bekend te maken bij de werkgevers;*
- *om de ondernemingen te ondersteunen bij de aanwerving van personen met een handicap en niet enkel met compensatiemaatregelen, maar ook en vooral met stimulerende maatregelen;*
- *om toe te zien op de correcte toepassing van de antidiscriminatiewet, niet alleen bij de aanwerving, maar tijdens de volledige loopbaan van de werknemer;*
- *om aan de hand van campagnes alle actoren uit de bedrijfswereld te sensibiliseren voor de tewerkstelling van personen met een handicap.*

➤ **Personen met een handicap aansporen om zich op de arbeidsmarkt te begeven**

Een goede opleiding biedt niet altijd een garantie op toegang tot de arbeidsmarkt. Heel wat hindernissen compliceren het traject naar werk en kunnen personen met een handicap ontmoedigen.

De NHRPH vraagt:

- *een flexibele en efficiënte wedertewerkstelling door loopbaanonderbrekingen automatisch en snel te overbruggen;*

- *om personen met een handicap via toegankelijke kanalen op de hoogte te brengen van de mogelijkheden en werkaanbiedingen en hen te oriënteren;*
- *om de mogelijkheid van vervroegde toegang tot het rustpensioen te onderzoeken (met behoud van rechten). Voor vele personen met een handicap is het immers praktisch onmogelijk om een volledige loopbaan te behalen;*
- *om telewerk toe te staan als de persoon met een handicap vragende partij is;*
- *dat tewerkstelling geen afbreuk zou doen aan de medische erkenning van het recht op een inkomensvervangende tegemoetkoming. Personen met een handicap die tewerkgesteld worden, mogen dus niet zonder meer beschouwd worden als arbeidsgeschikt, wat zou betekenen dat ze geen recht meer zouden hebben op de inkomensvervangende tegemoetkoming;*
- *maatregelen ter bevordering van tewerkstelling en het behoud van werk, zowel voor personen met een handicap als voor hun partners en ouders;*
- *de toegankelijkheid van alle werkaanbiedingen;*
- *om te zorgen voor redelijke aanpassingen (in de zin van het Verdrag), zodat personen met een handicap gelijk en zo zelfstandig mogelijk kunnen participeren;*
- *om ervoor te zorgen dat de personen met de zwaarste handicaps kunnen worden tewerkgesteld in bedrijven voor aangepast werk;*
- *om ervoor te zorgen dat personen met een handicap gelijke toegang hebben tot het zelfstandigenstatuut en om de instrumenten om personen met een handicap aan het werk te houden te versterken (bv. compensaties voor rendementsverlies en aanpassing van de werkpost).*

➤ **De tewerkstellingsremmen wegnemen**

Bij de vorige verkiezingen werd duidelijk de nadruk gelegd op de tewerkstellingsremmen die in verschillende regelgevingen bestaan. Die tewerkstellingsremmen moeten worden weggewerkt om de overgang tussen periodes met zonder tewerkstelling vlotter te laten verlopen.

Zo zadelt de strikte toepassing van artikel 100 van de wet inzake geneeskundige verzorging en uitkeringen personen met een handicap op met situaties waarin ze het voor langere periodes zonder inkomsten moeten stellen. Op dit vlak zijn het begrip "vroegere gezondheidstoestand" en de toepassing ervan hoognodig aan herziening toe, want de huidige situatie leidt tot een heen-en-weer tussen de instellingen en tot verschillende behandelingen voor ogenschijnlijk vergelijkbare situaties.

De NHRPH stelt ook vast dat personen die hun werk verliezen en een inkomensvervangende tegemoetkoming ontvangen, op dit moment een deel van hun inkomen en hun integratietegemoetkoming verliezen!

Tot slot is het verschil tussen een inkomen uit werk en een tegemoetkoming te klein.

De NHRPH vraagt om instrumenten te voorzien voor de systematische identificatie van de tewerkstellingsremmen die thans bestaan of in de hand worden gewerkt door de bestaande wetgevingen. Op basis van die identificatie moeten de pistes die aangewend kunnen worden om deze remmen weg te werken, geïntegreerd worden in het beleid voor de tewerkstelling van personen met een handicap.